

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Jacek Błaszczyk

Protokolant Dominika Izdebska

w sprawie **M. K.**

w przedmiocie wyroku łącznego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 26 marca 2025 r.

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji obrońcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 czerwca 2024 r., sygn. VIII AKa 314/23, utrzymującego w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 marca 2023 r., sygn. XVIII K 225/22,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;**

**2. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb
Państwa.**

[J.J.]

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Jacek Błaszczyk

UZASADNIENIE

W postępowaniu o wydanie wyroku łącznego Sąd Okręgowy w Warszawie rozpoznawał sprawę M. K., prawomocnie skazanego następującymi wyrokami:

- 1) Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 31 maja 1996 r., sygn. IX K 27/96, zmienionym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z dnia 5 lutego 1997 r., sygn. V Ka 1464/96, za przestępstwo z art. 184 § 1 k.k. z 1969 r. i art. 156 § 2 k.k. z 1969 r. w zw. z art. 10 § 2 k.k. z 1969 r., popełnione w okresie od dnia 16 sierpnia 1995 r. do 30 sierpnia 1995 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności, nawiązkę w kwocie 150 zł, na poczet której zaliczono skazanemu okres tymczasowego aresztowania od dnia 9 października 1995 r. do dnia 2 września 1996 r.; postanowieniem z dnia 17 listopada 2000 r. zawieszono wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres lat 5, po czym w dniu 25 kwietnia 2006 r. Sąd Rejonowy Warszawa – Praga Południe w sprawie III Ko 569/06 zarządził wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności, które to postanowienie zostało uchylone postanowieniem Sądu Okręgowego Warszawa – Praga z dnia 9 czerwca 2006 r., VIII Kzw 231/06;
- 2) Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 29 września 1997 r., sygn. II K 1516/95, za przestępstwo z art. 265 § 2 k.k. z 1969 r. popełnione w marcu 1994 r., na karę 1500 zł grzywny z zamianą w razie jej nieuiszczenia w terminie na zastępczą karę pozbawienia wolności, przyjmując jeden dzień tej kary za równoważny grzywnie w kwocie 50 zł z zaliczeniem na poczet kary grzywny okresu zatrzymania od dnia 24 maja 1995 r. do dnia 26 maja 1995 r., przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie 50 zł; skazany uiścił grzywnę w całości;
- 3) Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2000 r., sygn. IV K 824/99 zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 24 listopada 2000 r., sygn. IV Ka 706/00, za przestępstwo z dnia 270 § 1 k.k. popełnione w dniu 23 sierpnia 1998 r., na karę grzywny w wysokości 300 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda z zaliczeniem na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary grzywny okresu zatrzymania od dnia 23 sierpnia 1998 r. do dnia 24 sierpnia 1998 r., przy przyjęciu, że dzień zatrzymania odpowiada dwóm dziennym stawkom grzywny; skazany uiścił grzywnę w całości w dniu 16 sierpnia 2002 r.;
- 4) Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 12 maja 2003 r., sygn. IV K 8/00, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 23 marca 2004 r., sygn. II AKa 333/03, za przestępstwo z art. 291 § 1 k.k. popełnione w styczniu 1994 r. daty bliżej

nie ustalonej na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz ciąg trzech przestępstw z art. 279 § 1 k.k. popełnionych w okresie od 14/15 października 1994 r. do 7/8 grudnia 1994 r., na karę roku i 9 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych grzywny z ustaleniem stawki dziennej na kwotę 30 zł każda, przy czym na podstawie art. 91 § 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączono wymienione kary pozbawienia wolności, orzekając karę łączną roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności z zaliczeniem na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 13 marca 1995 r. do dnia 17 stycznia 1996 r.; skazany odbywał karę pozbawienia wolności w okresie od 20 kwietnia 2006 r. do 16 kwietnia 2007 r.;

5) łącznym Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 września 2006 r., sygn. IV K 153/04, którym połączono skazanemu kary grzywny orzeczone wyrokiem Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 29 września 1997 r., sygn. II K 1516/95 oraz wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 13 maja 2003 r., sygn. IV K 8/00 i wymierzono karę łączną grzywny w wysokości 250 stawek dziennych w kwocie po 20 zł każda; na poczet orzeczonej kary łącznej zaliczono skazanemu okres zatrzymania od dnia 24 maja 1995 r. do dnia 26 maja 1995 r., przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie 50 zł i kary grzywny dotychczas uiszczone w połączonych sprawach;

6) Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 2 lutego 2016 r., sygn. XII K 33/14 zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2017 r., sygn. II AKa 452/16, za przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. popełnione w dniu 23 marca 2002 r., na karę 4 lat pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny z ustaleniem stawki dziennej na kwotę 30 zł; za przestępstwo z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. popełnione w dniu 7 lutego 2003 r., na karę 3 lat pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny z ustaleniem stawki dziennej na kwotę 30 zł; za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. popełnione w nieustalonym dniu wiosną 2002 r., na karę roku pozbawienia wolności i 50 stawek dziennych grzywny z ustaleniem stawki dziennej na kwotę 30 zł; wobec skazanego na podstawie art. 85, art. 86 § 1 i 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed 8.06.2010 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzeczono karę łączną, łącząc kary jednostkowe podane wyżej i wymierzono 6 lat pozbawienia wolności i 300 stawek dziennych

grzywny z ustaleniem wysokości stawki dziennej na kwotę 30 zł; skazany odbywa karę pozbawienia wolności w okresie od 23 stycznia 2021 r., godz. 1.20 do 22 stycznia 2027 r. godz. 1.20.

Po rozpoznaniu sprawy Sąd *meriti*, wyrokiem z dnia 3 marca 2023 r., sygn. XVIII K 225/22, orzekł następująco:

I. na podstawie art. 575 § 2 k.p.k. rozwiązał kary łączne pozbawienia wolności orzeczone w sprawach IV K 8/00 Sądu Okręgowego w Lublinie i XII K 33/14 Sądu Okręgowego w Warszawie (opisane powyżej w pkt. 4 i 6);

II. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks karny i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) w zw. z art. 4 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności i grzywny orzeczone w sprawach IV K 8/00 Sądu Okręgowego w Lublinie oraz XII K 33/14 Sądu Okręgowego w Warszawie i wymierzył skazanemu M. K. – w miejsce z osobna orzeczonych kar – karę 7 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz 300 stawek dziennych grzywny ustalając wysokość stawki dziennej na kwotę 30 zł;

III. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w pkt. I kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okresy rzeczywistego pozbawienia wolności oraz odbywania kary pozbawienia wolności ze sprawy IV K 8/00 od dnia 13 marca 1995 r. do dnia 17 stycznia 1996 r. i odbycia kary w okresie od 20 kwietnia 2006 r. do 16 kwietnia 2007 r. oraz okres odbycia kary w sprawie XII K 33/14 od dnia 23 stycznia 2021 r. do dnia 3 marca 2023 r.;

IV. na podstawie art. 576 § 1 k.p.k. stwierdził, że wyroki podlegające połączeniu podlegają odrębnemu wykonaniu w zakresie nieobjętym wyrokiem łącznym;

V. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego obejmującego skazanie wyrokami w sprawach IX K 27/96 Sądu Rejonowego w Lublinie, II K 1516/95 Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej, IV K 824/99 Sądu Rejonowego w Szczecinie i wyroków sądów zagranicznych;

VI. na podstawie art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnego J. W., Kancelaria Radcy Prawnego w W. kwotę 354,24 zł, w tym stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu skazanemu.

Na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego, Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 3 czerwca 2024 r., sygn. VIII AKa 314/23, wydanym w składzie z udziałem SSA X.2 Y.2 (przewodniczący, sprawozdawca), SSA X. Y. oraz SSA X.1 Y.1, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok zwalniając skazanego M. K. od ponoszenia wydatków za postępowanie odwoławcze i obciążając nimi Skarb Państwa oraz zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokat M. M. Kancelaria Adwokacka w W. kwotę 144 zł, powiększoną o 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za obronę z urzędu skazanego przed Sądem Apelacyjnym.

Z kasacją od wyroku Sądu odwoławczego wystąpił obrońca skazanego. Skarżący zarzucił:

1. wystąpienie w postępowaniu przed Sądem odwoławczym bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., tj. nienależytą obsadę Sądu polegającą na braniu udziału w rozpoznaniu sprawy i wydaniu orzeczenia przez SSA X. Y. i SSA X.1 Y.1, gdzie w procesie powołania tych sędziów na stanowisko sędziów Sądu Apelacyjnego w Warszawie uczestniczyła Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana przepisami ustawy o KRS z 2017 r., a okoliczności powołania ww. sędziów budzą poważne wątpliwości co do ich bezstronności i niezawisłości od władzy wykonawczej;
2. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego art. 433 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak odniesienia się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, tj. do zarzutu dotyczącego zaliczenia okresu aresztowania w innej sprawie. albowiem Sąd Apelacyjny poprzestał na stwierdzeniu, że wyrok łączny nie mógł obejmować okresu tymczasowego aresztowania, za który skazany otrzymał rekompensatę i w ogóle nie rozważył czy przyznane zadośćuczynienie w pełni zrekompensowało uszczerbek doznany przez skazanego, co stanowi naruszenie wzorca poprawnej kontroli odwoławczej i obowiązku odniesienia się do wszystkich zarzutów podniesionych przez apelującego;
3. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.: naruszenie art. 417 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., poprzez odmowę zaliczenia na poczet wymierzonej kary tymczasowego aresztowania w okresie 18.10.2011 r. - 5.04.2012 r. w innej sprawie, gdzie wydano wyrok uniewinniający, a sprawa ta toczyła się równolegle z postępowaniem XII K 33/14, z tej przyczyny, że

skazanemu przyznano zadośćuczynienia za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie, gdy prawidłowa wykładnia art. 417 k.p.k. uwzględniająca orzecznictwo ETPCz, prowadzi do wniosku, że uprzednie przyznanie zadośćuczynienia za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie nie pozbawia automatycznie skazanego prawa do żądania zaliczenia tak stosowanego tymczasowego aresztowania na poczet kary orzeczonej w innym toczącym się równolegle postępowaniu karnym.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się uzasadniona w zakresie wskazującym na zmaterializowanie się w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., przy czym wiązało się to wyłącznie z faktem udziału w składzie orzekającym sędzi SA X. Y.. Brak było natomiast podstaw do przyjęcia, że źródłem przedmiotowego uchybienia był również udział w przedmiotowym składzie orzekającym sędziego SA X.1 Y.1.

W takim układzie procesowym rozpoznawanie pozostałych podniesionych w kasacji zarzutów rażącego naruszenia prawa procesowego byłoby, na obecnym etapie postępowania, przedwczesne (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Bezsporne w tej sprawie jest, że Sąd odwoławczy orzekający w składzie z udziałem SSA X. Y. nie gwarantował jednej z podstawowych w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji RP) gwarancji procesowych, którą jest prawo dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.).

W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy wielokrotnie stwierdzał, że sam fakt, iż w składzie orzekającym zasiada sędzia sądu powszechnego powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8

grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3; dalej powoływana jako „ustawa nowelizująca KRS”) nie powoduje jeszcze kwalifikowanej wady prawnej wydanego przez ten sąd orzeczenia. Takie stanowisko wynika z uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), w której stwierdzono m.in., że: „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.

Wykładnia prawa zawarta w tej uchwale jest nadal obowiązująca i w myśl art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tj. Dz. U. 2024, poz. 622) Sąd Najwyższy pozostaje nią związany jako zasadą prawną. Sąd Najwyższy konsekwentnie staje na trafnym stanowisku, że nic w tym względzie nie zmienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (por. m.in.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002, z. 6, poz. 22). Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, wyrok ten „wykracza poza zawarty w art. 188 Konstytucji katalog orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które z mocy art. 190 ust. 1 Konstytucji uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Wyrok ten nie uzyskał zatem mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia i co oczywiste nie mógł uchylić uchwały 3 Izb SN (BSA 1-4110-1/20), ani przesądzić o jej obowiązywaniu. Stanović mógł zatem jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego tego organu (Trybunału Konstytucyjnego)” (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; por. także m.in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; wyrok Sądu Najwyższego z

dnia 17 maja 2023 r., V KK 17/12; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21).

Pogląd zawarty w uchwale trzech Izb został następnie potwierdzony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002, z. 6, poz. 22). Z tego ostatniego orzeczenia wynika, iż „brak podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach”. Jednocześnie we wspomnianej uchwale z dnia 2 czerwca 2022 r. Sąd Najwyższy uznał, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1.

W tym względzie istotne jest również stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który w wyroku Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie Grzęda przeciwko Polsce (skarga nr 43572/18) przyjął, że „[...] cały ciąg wydarzeń w Polsce [...] wyraźnie wskazuje na to, że kolejne reformy sądownictwa miały na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej, poczynawszy od poważnych nieprawidłowości w wyborze sędziów Trybunału Konstytucyjnego w grudniu 2015 r., poprzez przebudowę KRS i utworzenie nowych izb w Sądzie Najwyższym, po rozszerzenie kontroli Ministra Sprawiedliwości nad sądami i zwiększenie jego roli w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów” (pkt 348 wyroku według tłumaczenia na j. polski dostępnego w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

W przywołanej już uchwale Sądu Najwyższego w sprawie I KZP 2/22 wskazano ponadto, że „Najistotniejszym skutkiem dopuszczenia do funkcjonowania, w przestrzeni obejmującej swoim zasięgiem proces nominacyjny sędziego, organu powołanego w sposób sprzeczny z Konstytucją RP, jest obalenie funkcjonującego dotąd *in gremio* i *a priori* domniemania niezawisłości tak powołanego sędziego. Nie

istnieje ono już w stosunku do kandydatów, którzy przystąpili do konkursów sędziowskich po dniu 17 stycznia 2018 r. Nie oznacza to samo w sobie stwierdzenia ich stronniczości, lecz nie ma wobec opisanego wyżej «skażenia» procesu nominacyjnego, możliwości prostego odwołania się do tego domniemania”. Oznacza to, że brak bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego zasiadał sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w wadliwym procesie przed Krajową Radą Sądownictwa od 17 stycznia 2018 r., należy ustalić *in concreto*.

Przeprowadzając test niezależności i bezstronności sądu w kontekście ewentualnego zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., należy mieć na względzie szereg okoliczności. Oprócz wadliwości samego procesu nominacyjnego sędziego, istotną rolę w tej ocenie powinny odgrywać m.in.: równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury, jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów, porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów, fakt uzyskania nominacji na stanowiska funkcyjne pozostające w dyskrejonalnej kompetencji władzy politycznej, udział w pracach gremiów powiązanych z władzą polityczną, wykonywanie określonych zadań lub funkcji na podstawie arbitralnych decyzji władzy politycznej, co obejmuje również tzw. delegacje ministerialne, dodatkowe zatrudnienie w jednostkach bezpośrednio podporządkowanych władzy politycznej, charakter sprawy, do której rozstrzygnięcia ukształtowano dany skład sądu, a także działalność publiczna i wypowiedzi danego sędziego, wykraczające poza gwarantowane przez Konstytucję ramy udziału w debacie publicznej, a wskazujące na zaangażowanie w realizację określonych celów politycznych władzy wykonawczej (zob. wyrok SN z dnia 19 października 2022 r., sygn. akt II KS 32/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2023 r., II KK 23/22).

Sąd Najwyższy stosując tak wypracowane, ujednolicone kryteria oceny w stosunku do SSA X. Y., powołanej do pełnienia tej funkcji postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia [...] 2020 r. (MP z 2021, poz. 48), przeprowadził już kilkakrotnie - w ramach postępowania kasacyjnego - testy niezależności i bezstronności tej sędzi, które dały wynik negatywny (zob. m.in. wyroki Sądu

Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22; z dnia 20 grudnia 2023 r., II KK 76/23; z dnia 8 lutego 2024 r., II KK 296/23; z dnia 15 lutego 2024 r., II KK 37/23; z dnia 12 marca 2024 r., II KK 506/23; z dnia 4 kwietnia 2024 r., II KK 368/22; z dnia 10 kwietnia 2024 r., II KK 297/23; z dnia 17 kwietnia 2024 r., II KK 168/23; z 18 kwietnia 2024 r., II KK 527/23; z dnia 13 listopada 2024 r., II KK 394/24).

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w pełni aprobuje argumentację wyrażoną w uzasadnieniach przywołanych wyroków, ze szczególnym uwzględnieniem wyczerpujących wywodów zawartych w uzasadnieniach wyroków w sprawach II KK 74/22 i II KK 76/23, przyjmując ją za własną. Dlatego też w dalszej części uzasadnienia wskazano zwięźle i zbiorczo jedynie te okoliczności, które w kolejnych sprawach przesądzały o negatywnym rezultacie wspomnianych testów, a ostatnio zostały w punktach wymienione w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2024 r. w sprawie II KK 168/23, z dnia 10 kwietnia 2024 r., II KK 297/23 i z dnia 13 listopada 2024 r., II KK 394/24.

1. Sędzia X. Y. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie postanowieniem Prezydenta RP z dnia [...] 2020 r., nr 1130.[...].2020, opublikowanym w Monitorze Polskim z 2021 r., poz. [...], przy czym uzyskała nominację na to stanowisko w wyniku wadliwej procedury przed Krajową Radą Sądownictwa, która w uchwale nr [...] z dnia [...] 2019 r. przedstawiła Prezydentowi RP wniosek o jej powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie;
2. Jej kandydatura uzyskała jednogłośnie pozytywną opinię Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie, jednak nie uzyskała opinii przedstawicieli społeczności sędziowskiej, albowiem ówczesne Zgromadzenie Przedstawicieli Sędziów Apelacji Warszawskiej odroczyło opiniowanie kandydatów w konkursach na wolne stanowiska sędziowskie;
3. Decyzjami Ministra Sprawiedliwości sprzed daty uzyskania nominacji na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie sędzia X. Y. została delegowana do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie;
4. Dalsza delegacja sędzi X. Y. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 lutego 2019 r. podpisana przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Ł. P.

została udzielona pomimo negatywnej opinii Kolegium Sądu Okręgowego w Warszawie wynikającej z „trudnej sytuacji kadrowej Sądu Okręgowego w Warszawie”, a także pomimo braku wyrażenia zgody na dalsze delegowanie tej sędzi przez Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie J. B..

5. W piśmie z dnia 16 marca 2018 r. sędzia X. Y. oświadczyła, że wyraża zgodę na powierzenie jej obowiązków sędziego sądu dyscyplinarnego.

6. Po dobrowolnym przedstawieniu swojej kandydatury przez sędzię X. Y. Minister Sprawiedliwości decyzją z dnia 27 czerwca 2018 r. powierzył jej z dniem 1 lipca 2018 r. obowiązki sędziego Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie na okres sześciu lat.

7. Od maja 2020 r., sędzia X. Y. pełni funkcję Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Zdecydowała się ona objąć stanowisko Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, pomimo że powołania na to stanowisko dokonał T. P., ówczesny Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej, która to Izba nie stanowiła sądu w rozumieniu konstytucyjnym lecz organ usytuowany w strukturze sądownictwa w taki sposób, który pozwalał określić go mianem „sądu wyjątkowego - specjalnego”. Zastrzeżenia te zostały zresztą wprost i jednoznacznie wypowiedziane w uzasadnieniu przywołanej już uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., która w tym zakresie wdrażała standard oceny niezależności sądu wyznaczony przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, sprawy C 585/18, C 624/18 i C 625/18, EU:C:2019:982). Brak niezależności tego organu został potwierdzony orzeczeniami zarówno ETPCz (por. wyrok Reczkowicz p. Polsce), jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (por. m.in.: postanowienie Wiceprezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 lipca 2021 r., Komisja Europejska p. Rzeczypospolitej Polskiej, C-204/21 R, ECLI:EU:C:2021:593).

8. Sędzia X. Y. zdecydowała się objąć stanowisko Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie pomimo wielu przejawów nadużywania przez Ministra Sprawiedliwości środków dyscyplinowania sędziów w celu zniechęcenia ich

do uwzględniania w orzecznictwie standardów wyznaczonych przez trybunały europejskie.

9. Od 2017 r. Sędzia X. Y. była również wielokrotnie powoływana w skład Komisji Egzaminacyjnych jako przedstawicielka Ministra Sprawiedliwości. Miało to miejsce na mocy poniżej wymienionych zarządzeń Ministra Sprawiedliwości:

- zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 lutego 2017 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2017 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2017, poz. [...]);
- zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 stycznia 2018 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2018 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2018, poz. [...]);
- zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2019 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2019, poz. [...]);
- zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2020 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2020, poz. [...]);
- zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 września 2021 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej Nr [...] do spraw aplikacji notarialnej przy Ministrze Sprawiedliwości z siedzibą w Warszawie – Sędzia X. Y. została powołana jako Zastępca Przewodniczącego Komisji (Dz. Urz. MS 2021, poz. [...]),
- zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2022 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2022, poz. [...]),
- zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 lutego 2023 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2023 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2023, poz. [...]);

10. Na mocy uchwały nr [...] Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie powołania komisarzy wyborczych Pani X. Y. została powołana na stanowisko Komisarza wyborczego dla Warszawy II. Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 166 § 3 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (t.j.

Dz. U. z 2023 r., poz. 2408) komisarzy wyborczych powołuje na okres 5 lat Państwowa Komisja Wyborcza na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, a więc w wyniku rekomendacji przedstawiciela władzy wykonawczej. 11. Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2023 r., sygn. akt II AKzW 285/23, Sąd Apelacyjny w Warszawie, w składzie SSA X. Y., na podstawie art. 40 § 1 p.u.s.p. wytknął Sądowi Okręgowemu w Warszawie zastosowanie w rozpatrywanej sprawie standardu prawa do sądu należycie obsadzonego, który to standard - zdaniem tego Sądu - wynikał z orzecznictwa trybunałów europejskich, pomimo że – wbrew zasadzie *nemo iudex in causa sua* – postanowienie zawierające wytyk zostało wydane przez Sąd Apelacyjny z udziałem sędziego, którego w tożsamym stopniu dotyczy okoliczność stanowiąca w przedmiotowej sprawie podstawę zawieszenia postępowania wykonawczego, co było podstawą udzielenia wytyku.

Przystąpienie przez SSA X. Y. do wadliwej procedury awansowej, toczącej się przed upolitycznioną Krajową Radą Sądownictwa i to do sądu usytuowanego najwyżej w strukturze sądów powszechnych, w powiązaniu z przyjęciem funkcji najpierw sędziego a potem prezesa Sądu Dyscyplinarnego, czyniąc to w okresie, w którym sędziowie stosujący przepisy prawa, w tym – międzynarodowego i respektujący gwarancje procesowe stron spotykali się z tego tytułu z represjami tylko dlatego, że ich postępowanie nie odpowiadało doraźnym oczekiwaniom politycznym ówczesnej koalicji rządzącej, miały podstawowe znaczenie przy ocenie o niedochowaniu przez wymienioną sędzię standardu bezstronności w jej wymiarze instytucjonalnym.

Dlatego uznać należało, że udział SSA X. Y. w składzie sądu rozpatrującym wniesioną apelację, nie zapewniał prawa do sądu niezawisłego i niezależnego, ustanowionego ustawą w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Obiektywny obserwator mógł bowiem w tych okolicznościach powziąć przekonanie o związaniu sędziego z władzą wykonawczą wykraczającym poza stosunki o charakterze służbowym. Nie można przy tym pominąć, że jedną ze stron w sprawie był prokurator, a więc podmiot wprost ustawowo uzależniony od Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego.

Tak kategorycznych wniosków w kontekście braku instytucjonalnej niezależności nie można było natomiast wyprowadzić w odniesieniu do SSA X.1 Y.1.

Istotnie, Minister Sprawiedliwości w dniu 3 listopada 2017 r. powierzył temu sędziemu funkcję Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego w Sądzie Okręgowym w Warszawie, jednak – w przeciwieństwie do decyzji podejmowanych w tym przedmiocie w okresie późniejszym przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych – decyzja ta poprzedzona została pozytywną opinią Kolegium Sądu Okręgowego w Warszawie, które procedowało w składzie ustalonym w art. 30 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1907) sprzed zmiany wprowadzonej ustawą z dnia 19 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 190). Funkcję Zastępcy Rzecznika wymieniony pełnił wyłącznie do dnia 23 lipca 2018 r.

Z kolei funkcję Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Warszawie sędzia X.1 Y.1 pełnił od dnia 13 grudnia 2018 r. do dnia 19 grudnia 2021 r. i sam złożył z niej rezygnację.

Obrońca nie wskazał natomiast na jakiegokolwiek działania ze strony wymienionego sędziego czy to w roli Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, czy też Wiceprezesa Sądu Okręgowego w Warszawie, które wskazywałyby na akceptację ze strony sędziego X.1 Y.1 destrukcyjnych dla wymiaru sprawiedliwości działań ówczesnego Ministra Sprawiedliwości, nie wspominając o wykazaniu ich związku z niniejszą sprawą. W tym stanie rzeczy udział tego sędziego w sprzecznej z regułami konstytucyjnymi i konwencyjnymi procedurze poddać można wyłącznie negatywnej dla niego ocenie jedynie w kontekście zasad etycznych i moralnych. Brak jednak podstaw do klasyfikowania jego działań przez pryzmat bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci „nienależytej obsady sądu”.

Do analogicznych wniosków w odniesieniu do SSA X.1 Y.1 Sąd Najwyższy doszedł również w innych postępowaniach prowadzonych także pod kątem wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (postanowienia SN: z 9.10.2024 r., II KK 517/23; z 14.01.2025 r., II KO 117/24; wyrok SN z 5.03.2025 r., II KK 360/24).

Z przedstawionych wyżej przyczyn zaskarżony kasacją wyrok należało – na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., wobec nienależytej obsady

składu Sądu odwoławczego – uchylić i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie.

Procedując ponownie w przedmiocie apelacji, Sąd rozpozna sprawę w składzie nierodzącym wątpliwości co do jego niezależności i bezstronności, a więc – realizującym konstytucyjny i konwencyjny wymóg „sądu ustanowionego ustawą”.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Jacek Błaszczyk